

## Convenant loonwerkonderwijs ondertekend Help leerling op de trekker

Loonwerkonderwijs is misschien relatief duur en machines zijn niet overal voorhanden, maar het kan veel beter. Dat is de inzet van de ondertekenaars van een convenant. Zinvol, praktisch, beroepsgericht en gezamenlijk.



“De dames van paardenhouderij rijden vaker met trekkers dan wij”, zegt Bart Laumen (18), derdejaars leerling van de driejarige loonwerkopleiding in Roermond. Hij doet de opleiding voor mon-

## Convenant loonwerkonderwijs

Problemen in loonwerkonderwijs zijn onder meer te weinig samenwerking tussen aoc's, lesmateriaal (boeken, techniekhal) niet actueel en te weinig, onvoldoende geld voor praktijkleren op ipc's, ontbreken landelijke coördinatie, versnippering van opleidingsplaatsen, gebrekkige aansluiting tussen onderwijs en sector, onvoldoende bewustzijn bij werknemers van eigen verantwoordelijkheid en ontbrekende competenties bij ondernemers.

Doel is dan om in de looptijd van het convenant (2006 tot en met 2010) met de partners van aoc's, ipc's, Ontwikkelcentrum en kenniscentra een aantoonbare en duurzame kwaliteitsverbetering in het loonwerkonderwijs te realiseren zodat deelnemers zich onder optimale en inspirerende omstandigheden kunnen ontwikkelen tot vakmensen, zowel in professioneel als in maatschappelijk opzicht.

Dat wil bijvoorbeeld zeggen:

- Optimale samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven;
- Een aantrekkelijke loonwerkopleiding voor deelnemer en bedrijf;
- Kwalitatief hoogwaardige leerbedrijven;
- Structurele aandacht voor instroom, doorstroom en uitstroom;
- Actuele, efficiënte, voldoende, uitdagende en betaalbare leermiddelen toegesneden op cks;
- Deelnemer centraal;
- En continuïteit van de loonwerkopleiding.

teur-chauffeur, maar is absoluut niet tevreden over de mate van praktijk, de samenstelling van vakken en de reactie van school. “We denken er allemaal zo over”, zegt hij.

“Mag ik eerlijk zijn,” vraagt Jorrit Tholen (18), een van de acht leerlingen in hetzelfde groepje. “Het valt echt ontzettend slecht. De informatie vooraf was perfect, maar daar is weinig van terechtgekomen. Er is veel te veel omheen, en geen enkel uur praktijk. We krijgen vijf of zes vakken economie (zoals startende ondernemer, organiseren dagelijkse werkzaamheden, marketing en administratie van financiën), maar met deze opleiding kunnen we geen eigen bedrijf starten.”

“We hebben wel docenten die er verstand van hebben”, zegt Bart. “Van trekkers en brandstofverbruik. En er staat hier ook een trekker en een minikraantje. We hebben er allemaal tien minuten mee rondgereden, maar daar leer je niets van. Ze zeggen dan: ‘dat moeten jullie kunnen’. Maar op een stagebedrijf laten ze je zomaar niet op dure machines als je daar geen ervaring mee hebt.” “Je hoopt dat het beter wordt”, verklaart Jorrit zijn bijna driejarige verblijf op school. Meer praktijk, meer over machinereparatie, misschien een vakje economie minder en behalve een praktischere opleiding ook beroepsgericht lesmateriaal. “Bijvoorbeeld als je na een stageperiode weer terugkomt. Als je dan al zo ver in de opleiding bent, wil je ook niet stoppen zonder diploma.”

Ze hebben er met docenten over gesproken, met de mentor en met de directie. Maar, zeggen ze, “ondanks beloften dat ze er wat aan zouden doen, is er niks gebeurd.”

### Ouwelui

Beter onderwijs zodat het loonwerk straks over vakmensen kan beschikken. Daartoe heeft Cumela Nederland, brancheorganisatie van loonbedrijven, met aoc's, ipc's, kenniscentra en andere betrokkenen nu een convenant opgesteld, ondertekend op 12 december. Werkgroepen gaan vanaf 2006 aan de slag met concrete verbeteracties. Het gaat dan om de leerlingen, stelt Anne Soldaat, beleidsmedewerker soci-

ale zaken van Cumela. Het aantal daarvan is na gestage groei teruggezakt. Op twintig aoc-vestigingen worden nu ongeveer duizend leerlingen opgeleid om met machines grondverzet, transport, oogstwerkzaamheden of egalisering uit te voeren.

Of het voor alle bbl'ers geldt, die de school anders beleven dan een bol-leerling, is niet te zeggen, maar Wilco Quint (19), 4e-jaars in de bbl-opleiding in Houten heeft geen klachten. “De leraren komen een paar keer per jaar op het bedrijf en vragen dan hoe het gaat. Het gaat prima en de aansluiting is volgens mij best goed.”

Zijn klas, allemaal jongens, is desondanks behoorlijk uitgedund. “Elk jaar vallen er af; we zijn nog met achttien.” Hij zit in het laatste jaar, maar hoewel theorie hem niet trekt – “dat word je wel zat” – gaat hij waarschijnlijk verder. “Dat moet van mijn ouwelui”, reageert hij, “maar het is ook wel goed. Er zit een dip in het werk; dan kun je beter blijven leren. Als het dan een keer ophoudt, heb je met alle certificaten meer kans om elders aan de slag te komen. In een andere richting ofzo.”

### Kick

Soldaat wijt de terugval van leerlingeninstroom aan de economische situatie. Projecten zoals de Betuwelijn zijn klaar, de overheid bezuinigt en ook in de agrarische hoek loopt het terug. “Dat zal ook loonwerkers huiverig hebben gemaakt om mensen aan te nemen of stageplaatsen te verzorgen. Ik ben nu bijna twintig jaar bij Cumela, maar we hebben nog nooit zoveel verzoeken van loonwerkers gehad om te assisteren bij ontslagprocedures.”

Opvallend is dat het aantal bbl'ers (zo'n 400) gelijk is gebleven en dat de terugloop vooral in de bol-opleiding zat. “De oorzaak daarvan heb ik niet helder.” Hij denkt wel dat het imago van de loonwerksector beter kan. “Het is een onbekende sector.” Dat de aoc's daar nu met de wereldencampagne en ‘mighty machines’ een stap hebben gezet, wist Soldaat niet. “Zonder grote machines zou Nederland voor een groot deel uit onbewoonbaar moeras bestaan”, wordt in die campagne gesteld. “Kijk naar onze →



**Anne Soldaat, Cumela, projectleider voor het convenant, over aansluiting van onderwijs op de praktijk: “Verskil blijft, maar je kunt er naar streven dat dit zo klein mogelijk wordt”**

polders, onze wegen, onze landbouwgrond en onze kanalen. Die worden met supersterke machines aangelegd en onderhouden. Het geeft een kick om met die extreme krachten te werken. Maar je moet wel heel goed weten wat je doet. En je hebt technisch inzicht, doorzettingsvermogen en zelfstandigheid nodig.”

“Ik was van jongs af aan al trekkergek”, zegt Wilco. “Bovendien was het bedrijf twee minuten van huis. Ik ging er kijken toen ik 16 was en ben er zo ingerold.” Op het bedrijf werken een vijftig mensen, vertelt hij, en hij rijdt er meestal op de trekker of met een shovel. Die ene dag per week op school komt hij voor aansluitend onderwijs. Zinvol en liefst direct bruikbaar.

#### **Cks-product**

De uitstraling (Mighty machines) moet

kloppen met de opleiding, maar imago is slechts één element van het convenant. De loonwerkpartners willen een ‘aantoonbare en duurzame kwaliteitsverbetering realiseren’. Dit onderwijs is weliswaar, zeker voor kleine groepjes, relatief duur en vaak lastig te organiseren. Een probleem wat zich zeker niet alleen in Limburg voordoet. Maar, is de gedachte, ook met de middelen die je hebt, moet je toch meer kunnen bereiken.

Vorig jaar zijn knelpunten geïnventariseerd. En in het plan van aanpak staan 39 verbeteractiviteiten omschreven. Voorlopig, want dat kunnen er in de jaren altijd meer of minder worden. Cumela coördineert. Anne Soldaat is projectleider. Hij organiseert, schrijft de plannen en brengt de partijen bij elkaar. Er komt een stuurgroep en werkgroepen met vertegenwoordigers van de partners. In principe is er afgesproken dat er

tot en met 2010 1 miljoen euro naar dit convenant gaat. De sociale partners zorgen voor de helft daarvan, via Colland (sinds 1 januari 2005 paraplu voor fondsen van sociale partners in groene sector). De andere helft komt van de deelnemende partners (onder meer aoc’s) en bestaat vooral uit tijd en inzet.

Sommige activiteiten zullen moeilijker zijn, verwacht Soldaat. Maar een “mooi voorbeeld” zit in de gezamenlijk aanpak van de cks. Dan gaat het bijvoorbeeld om de proeve van bekwaamheid, het portfolio, goede oefensituaties en bijpassende leermiddelen. “Je kunt twaalf keer het wiel uitvinden, maar binnen het convenant pakken werkgroepen dat gezamenlijk op. We maken dan in één keer een product voor alle partners.”

Want dat is ook afspraak: alle werkgroepproducten zijn bedoeld voor iedereen. “We doen het met elkaar, maar ook voor elkaar. Iedereen levert input en profiteert van de gezamenlijke output. Dat is het mooie ervan.”

Risico’s zijn er ook wel, erkent Soldaat. Bijvoorbeeld dat partijen zeggen: ‘we doen niet langer mee.’ “Dan bereik je een aantal leerlingen niet.” Een ander risico is dat in de samenwerking het organisatiebelang het gezamenlijke belang verdringt. “Je bent immers met een hoop partijen. De stuurgroep moet toezicht houden. Die moet bewaken dat er ook daadwerkelijk resultaat komt. En dat we uiteindelijk de werkvloer bereiken, want de leerlingen moeten er echt profijt van hebben.”

“Maar dit is het kader. We focussen nu op de cks. Als we doen wat er in het plan staat, zo is onze overtuiging, dan bereiken we kwaliteitsverbetering.”

#### **Politiek**

Direct baat van het convenant hebben volgens Soldaat dan niet alleen aoc’s en ipc’s, maar ook de sociale partners en het Ontwikkelcentrum.

Verder zijn behalve Aequor ook kenniscentra zoals Kenteq en de SBW betrokken. “Dat heeft met doorstroming en afstemming van kwalificatiestructuren te maken.” Als het gaat om landbouwmonteur, de monteur die de grote landbouwmachines onderhoudt en repareert, dan

moet je naar een roc-opleiding en klop je aan bij Kenteq voor opleidingsbedrijven. Bij SBW worden in overleg met bedrijfsleven beroepscompetenties voor de machinist van graafmachines opgesteld, mensen die werkzaam zijn in de grond-, weg- en waterbouw.

Soldaat ontkent dat er een politiek of strategisch motief zit achter de nadruk die het convenant legt op de rol van de ipc's en het belang van praktijkleren. "De beste praktijk vind je op het loonbedrijf, maar het is best lastig om de opleiding daar goed vorm te geven, want de klant staat voorop. Hooguit in de win-

***"Je kunt twaalf keer het wiel uitvinden, maar binnen het convenant pakken werkgroepen dat gezamenlijk op."***

terperiode is er meer ruimte om leerlingen in de meest kritische beroepssituatie te laten leren."

De school is meestal geen optie, want fa-

ciliteiten – dat blijkt wel – zijn er beperkt. Het ipc is dan een tussenweg, zegt Soldaat. "Dat is niet om de ipc's in de benen te houden, maar vanwege het oorspronkelijke idee waarvoor ze zijn opgericht."

"In het kader van de cks wordt er te gemakkelijk gezegd dat het praktijkleren naar bedrijven kan," vindt hij. "En ook over examineren, in de kritische beroepssituatie waar een proeve van bekwaamheid moet plaatsvinden, wordt wel gezegd dat dat op een bedrijf zou moeten. Dat is niet altijd de juiste plek. Op een ipc kun je de realiteit dicht benaderen in een meer beschermde omgeving. Zonder afbreukrisico."

Wilco Quint vond de praktijkschoolwelen in Emmeloord en Schaarsbergen in elk geval goed. Bij IPC Groene Ruimte leerde hij lasergestuurd kilveren. Nieuw voor hem. Voor Jorrit en Bart waren het 'de beste twee weken van de opleiding'. "Vijf dagen in de week echt bezig met de machines." Niek Zomer (18), 3e-jaars in Almelo, vond het vooral leuk, maar het waren in Emmeloord soms wel "korte lesjes". "Veel heb je er dan niet aan." Bart denkt met heel veel plezier terug

aan zijn stagetijd in Nieuw-Zeeland. Tien weken lang ervaring met trekkers en een rupskraan. "Dat was geweldig, heel leerzaam." Het viel hem wel tegen dat de school niets van zich liet horen terwijl hij daar zat.

#### **Gemêleerd**

De landelijke aanpak van het convenant is volgens Soldaat niet strijdig met de regionale trend. "Landelijk bepaal je de grote lijn en in de regio vul je dat in. Ook cks en pvb schrijven niet precies voor, maar laten ruimte voor regionale inkleuring. Bijvoorbeeld loonwerk meer afgestemd op veehouderij in de Achterhoek of meer op akkerbouw in Groningen of Zeeland."

Voor samenstelling van de werkgroepen kun je kijken naar regionale overeenkomst, suggereert hij, "maar misschien moet je ze juist wel gemêleerd houden. Het gaat er zoals gezegd niet om dat je iets voor jezelf gaat ontwikkelen."

Het convenant streeft naar een 'nog betere' aansluiting tussen onderwijs en bedrijfsleven. Wat houdt dat in? Soldaat: "Er is voortdurend ontwikkeling en er komen steeds nieuwe machines en technieken. Per definitie blijft het onderwijs altijd achterlopen. Je kunt wel accepteren dat er enig verschil blijft, maar je kunt er ook naar streven dat dit zo klein mogelijk wordt."

Er worden dan concrete, haalbare en meetbare doelen gesteld om aansluiting te verbeteren of andere problematiek aan te pakken. Met communicatie over resultaten. En, verwacht Soldaat, zelfs leerlingen worden geïnformeerd over het convenant. "We willen straks ook horen hoe het hen bevalt."

Voor Jorrit is dat te laat. Hij gaat vanwege een breder toekomstperspectief switchen. Volgend jaar doet hij een niveau-4-opleiding voor tweewielertechniek. □

**Voor de praktijk van het loonwerk zijn het bedrijf en de school meestal geen optie, het ipc is dan een goede tussenweg**

